

SPIS TREŚCI

I. STUDIA I MATERIAŁY

Janina Hajduk-Nijkowska, Kulturowy kontekst osvajania przestrzeni zdegradowanej kataklizmem	13
Tomasz Wiślicz, Z zagadnień obyczajowości seksualnej chłopów w Polsce XVI–XVIII wieku. Przyzwolenie i penalizacja	41
Katarzyna Orszulak-Dudkowska, Świat ogłoszeń matrymonialnych — poszukiwania i inspiracje	65
Grażyna Pyła, Prymicje jako obrzęd przejścia	79
Alfonsas Motuzas, Kult Góry Krzyży znakiem walk Polaków i Litwinów o wolność religijną i narodową	91
Andrzej Woźniak, Polskie badania etnograficzne w Gruzji w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku	105
Władysław M. Łatyszew, <i>Scripta manent</i> . Spuścizna naukowa Bronisława Piłsudskiego	123
Waldemar Kuligowski, Antropologia kultury w Polsce: następne pokolenie? ..	143
Marcin Brocki, Antropologiczna autorefleksja nad przekładem międzypokoleniowym	169
Sławomir Sikora, Moje spojrzenie na etnografię	187
Agnieszka Kościńska, Pleć, religia, polityka — o mojej antropologii	203
Ryszard Vorbrich, Wódz jako funkcjonariusz. Despotyzm zdecentralizowany w społeczeństwie postplemiennym Kamerunu	219
Rafał Beszterda, Zmiany w tradycyjnym systemie rolnictwa wywołane przez misjonarzy morawskich na terenie pogranicza indyjsko-tybetańskiego (od połowy XIX wieku)	237
Grażyna Szelańska, Ziemiaki w tradycyjnym pożywieniu ludowym	251

II. POGLĄDY I OPINIE

Jerzy Czajkowski, À propos Hazeliusa i Skansenu	275
---	-----

III. SYLWETKI

Antoni Kuczyński, Władysław M. Łatyszew z Instytutu Dziedzictwa Bronisława Piłsudskiego w Južno-Sachalińsku laureatem nagrody „Przeglądu Wschodniego” za rok 2002	293
---	-----

IV. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE

Benjamin Lee Whorf, <i>Język, myśl, rzeczywistość</i> , przeł. Teresa Hołówka, Warszawa 2002 (<i>Magdalena Parus-Jaskułowska</i>)	301
Jeremy Rifkin, <i>Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia</i> , Wrocław 2003 (<i>Anna Torobińska</i>)	303
<i>Po co nam rzeczywistość? Ekran, mit, rzeczywistość</i> , red. Wojciech Józef Burszta, Warszawa 2003 (<i>Małgorzata Dziura</i>)	305
Marek Zaleski, <i>Formy pamięci</i> , Gdańsk 2004 (<i>Aleksandra Rzepkowska</i>)	309
Jarosław Rokicki, <i>Kolor, pochodzenie, kultura. Rasa i grupa etniczna w społeczeństwie Stanów Zjednoczonych</i> , Kraków 2002 (<i>Ewa Nowicka</i>)	313
Zbyszko Melosik, <i>Kryzys męskości w kulturze współczesnej</i> , Poznań 2002 (<i>Aleksandra Kosakowska</i>)	317
Anna Malewska-Szałygin, <i>Wiedza potoczna o sprawach publicznych. Rozmowy o władzy lokalnej w wybranej gminie mazurskiej w latach 1994–1995</i> , Warszawa 2002 (<i>Waldemar Kuligowski</i>)	322
Izabella Bukraba-Ryńska, Edward Majewski, Krystyna Łapińska-Tyszcza, Barbara Perepeczko, Maria Wieruszewska, <i>Polska wieś w świadomości społecznej. Wiedza i opinie o kulturze ludowej, rolnikach i rolnictwie</i> , Warszawa 2004 (<i>Aleksandra Rzepkowska</i>)	325
<i>Koszniaderia — kraina i ludzie między Chojnicami a Tucholą (XV–XX w.)</i> , red. Włodzimierz Jastrzębski, Bydgoszcz–Tuchola 2003 (<i>Roman Bąk</i>)	327
<i>Zapomniane skarby. Stroje ludowe Polski i Ukrainy w rysunkach J. Głogowskiego i K.W. Kielisińskiego (informator wystawy)</i> , Lwów–Toruń 2002 (<i>Roman Bąk</i>)	330
Ewa Chmielewska, <i>Święci na polskich rozstajach — południowa Wielkopolska. Część 1. Słup sakralny Pawła Brylińskiego w Chotowie, Latowice 2002 (Roman Bąk)</i>	335
<i>Człowieczy los. Dumki i wiersze Jana Raka</i> , Husów 2003 (<i>Tomasz Michalewski</i>)	338
Helena Krasowska, <i>Bukowina. Mała ojczyzna — Pietrowce Dolne</i> , Pruszków 2002 (<i>Magdalena Pokrzyńska</i>)	341
<i>Gieroj ili zbojnik? Obraz rozbojnika w folklorie Karpackiego regiona / Heroes or Bandits: Outlaw Traditions in the Carpathian Region</i> , ed. V. Gasparikova and B.N. Putilov, Budapest 2002 (<i>Katarzyna Marcol</i>)	343
Olga Goldberg–Mulkiewicz, <i>Stara i nowa ojczyzna. Ślady kultury Żydów polskich</i> , Łódź 2003 (<i>Ewa Banasiewicz-Ossowska</i>)	345
Magdalena Śniadecka–Kotarska, <i>Być kobietą w Ekwadorze</i> , Warszawa 2003 (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	348
Jocelyne Bonnet, en collaboration avec Jose da Silva Lima, Bronisława Jaworska, Marcin Piotrowski, <i>Dimanche en Europe</i> , Strasbourg 2003; Claude Madeleine Oudot, Michele Simonsen, <i>Noël en Europe</i> , Strasbourg 2003 (<i>Inga Kuźma</i>)	350
Aagot Noss, <i>Frå tradisjonell klesskikk til bunad i Vest–Telemark</i> , Oslo 2003 (<i>Barbara Bazielić</i>)	352
„Okolice — Kwartalnik Etnologiczny”, Toruń 2003–2004 (<i>Violetta Wróblewska</i>)	353
„(op.cit.) maszyna interpretacyjna. Pismo kulturalno–społeczne”, Warszawa 2002–2004 (<i>Magdalena Radkowska, Agnieszka Kościńska</i>)	355
<i>Collectanea Eurasiatica Cracoviensia. Zrozumieć Eurazję. Od starożytności do czasów współczesnych</i> , red. Jadwiga Pstrusińska, Piotr Stalmaszczyk, Kraków 2003 (<i>Leszek Dzięgiel</i>)	361

V. KRONIKA

80. Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Łódź, 23 września 2004 (<i>Anna Spiss</i>)	363
„Kultury wobec globalizacji. Problematyka unifikacji kulturowej w zainteresowaniach polskiej humanistyki”. Konferencja towarzysząca jubileuszowemu LXXX Zjazdowi Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Łódź, 24–25 września 2004 (<i>Anna Nadolska–Styczyńska</i>)	366
Posiedzenie Komitetu Nauk Etnologicznych PAN, Olszanica, 14–15 maja 2004 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	369
Konferencja „Tolerancja i jej granice w relacjach międzykulturowych”, Poznań, 27–28 listopada 2003 (<i>Izabela Idzik</i>)	371
„Entre autres / Among others” — VIII Konferencja SIEF oraz III Konferencja ADAM, Marsylia, 26–30 kwietnia 2004 (<i>Inga Kuźma</i>)	374
Konferencja „Wartości uniwersalne i odrębności narodowe tradycyjnych kultur europejskich w warunkach procesów integracyjnych”, Lublin–Kazimierz Dolny, 23–27 czerwca 2004 (<i>Bożena Kubit</i>)	376
Warszawska Specjalna Konwencja Association For The Study of Nationalities, Uniwersytet Warszawski, 18–21 lipca 2004 (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	379
Konferencja „Sfera sacrum i profanum w kulturze współczesnych miast Europy Środkowej”, Warszawa–Pułtusk, 16–18 września 2004 (<i>Jolanta Wiśniewska</i>)	381
Odsłonięcie tablicy pamiątkowej Bronisława Piłsudskiego, Kraków, 3 listopada 2003 (<i>Antoni Kuczyński</i>)	383
Archiwum naukowe Antoniny Pisarczyk (<i>Hanna Kossak–Nowocień</i>)	386
„Szkoło! Szkoło! Gdy cię wspominam...”. Wystawa w Muzeum Etnograficznym, Kraków, październik 2000 – czerwiec 2001 (<i>Małgorzata Oleszkiewicz, Grażyna Pyła</i>)	399
Muzealny przegląd strojów i kostiumów, Kraków, wrzesień–październik 2003 (<i>Ewa Fryś–Pietraszkowa</i>)	402
„Zofia i Roman Reinfussowie. Życie, praca i dzieło”. Wystawa w Muzeum Etnograficznym im. Seweryna Udzieli, Kraków, październik 2003 – styczeń 2004 (<i>Anna Spiss</i>)	403
„Zabawki z jarmarku. Kielecki ośrodek zabawkarstwa ludowego”. Wystawa w Muzeum Etnograficznym, Kraków, maj–czerwiec 2004 (<i>Małgorzata Oleszkiewicz, Grażyna Pyła</i>)	407

VI. IN MEMORIAM

Janina Dydowicz 1930–2003 (<i>Aleksandra Wojciechowska</i>)	411
Andrzej Łaszczyński 1919–2003 (<i>Ewa Fryś–Pietraszkowa</i>)	413
Jacek Ołędzki 1933–2004 (<i>Anna Zadrożyńska</i>)	414
Jean Rouch 1917–2004 (<i>Ryszard Vorbrich</i>)	416
Zdzisław Szewczyk 1918–2004 (<i>Maria Zachorowska</i>)	417
Leon Ter–Oganiań 1910–2002 (<i>Grzegorz Pełczyński</i>)	419

K.W. Kielisiński, *Z Kórnika.*

CONTENTS

I. STUDIES AND MATERIALS

Janina Hajduk-Nijakowska, The cultural context of adaptation to a disaster degraded space	13
Tomasz Wiślicz, On sexual customs of peasants in 16 th –18 th century Poland. Consent and punishment	41
Katarzyna Orszulak-Dudkowska, The world of marriage ads — prospecting and inspiration	65
Grażyna Pyla, The first mass as the rite of transition	79
Alfonsas Motuzas, The cult of the Hill of Crosses as the sign of Poles and Lithuanians fighting for the freedom of faith and nationality	91
Andrzej Woźniak, Polish ethnographic research in Georgia in the second half of the 19 th century and at the beginning of the 20 th century	105
Władysław M. Łatyszew, <i>Scripta manent</i> . Bronisław Piłsudski's scholarly heritage	123
Waldemar Kuligowski, The anthropology of culture in Poland: the next generation?	143
Marcin Brocki, Anthropological self-reflection on the translation between generations	169
Sławomir Sikora, My look at ethnography	187
Agnieszka Kościńska, Gender, religion, politics — about my anthropology ..	203
Ryszard Vorbrich, The chief as a functionary. Decentralised despotism in the post-tribal society of Cameroon	219
Rafał Beszterda, Changes in the traditional system of agriculture triggered by Moravian Missionaries in the borderland between India and Tibet (from the mid 19 th century)	237
Grażyna Szelałgowska, Potatoes in the traditional peasant food	251

II. VIEWS AND OPINIONS

Jerzy Czajkowski, À propos Hazelius and Skansen	275
---	-----

III. PROFILES

Antoni Kuczyński, Władysław M. Łatyszew from the Institute of Bronisław Piłsudski's Heritage in Yuzhno-Sakhalinsk — winner of the award of „Przegląd Wschodni” for 2002	293
---	-----

IV. REVIEWS AND REVIEW NOTES

- Benjamin Lee Whorf, *Język, myśl, rzeczywistość* [Language, thought, reality], translated by Teresa Hołówka, Warszawa 2002 (*Magdalena Parus-Jaskułowska*) 301
- Jeremy Rifkin, *Wiek dostępu. Nowa kultura hiperkapitalizmu, w której płaci się za każdą chwilę życia* [The age of access. New culture of hypercapitalism in which you pay for every moment of your life], Wrocław 2003 (*Anna Torobińska*) 303
- Po co nam rzeczywistość? Ekran, mit, rzeczywistość* [What do we need reality for? Screen, myth, reality], ed. Wojciech Józef Burszta, Warszawa 2003 (*Małgorzata Dziura*) 305
- Marek Zaleski, *Formy pamięci* [Forms of memory], Gdańsk 2004 (*Aleksandra Rzepkowska*) 309
- Jarosław Rokicki, *Kolor, pochodzenie, kultura. Rasa i grupa etniczna w społeczeństwie Stanów Zjednoczonych* [Colour, origin, culture. Race and ethnic group in the US society], Kraków 2002 (*Ewa Nowicka*) 313
- Zbyszko Melosik, *Kryzys męskości w kulturze współczesnej* [The crisis of maleness in modern culture], Poznań 2002 (*Aleksandra Kosakowska*) 317
- Anna Malewska-Szałygin, *Wiedza potoczna o sprawach publicznych. Rozmowy o władzy lokalnej w wybranej gminie mazurskiej w latach 1994–1995* [Common knowledge on public affairs. Conversations about the local authority in one Mazurian commune], Warszawa 2002 (*Waldemar Kuligowski*) 322
- Isabella Bukraba-Rylska, Edward Majewski, Krystyna Łapińska-Tyszka, Barbara Perepeczko, Maria Wieruszewska, *Polska wieś w świadomości społecznej. Wiedza i opinie o kulturze ludowej, rolnikach i rolnictwie* [Polish village in social perception. Knowledge and opinions about the folk culture, farmers and agriculture], Warszawa 2004 (*Aleksandra Rzepkowska*) 325
- Kosznajderia — kraina i ludzie między Chojnicami a Tucholą (XV–XX w.)* [Kosznajderia — the land and people between Chojnice and Tuchola (15th–20th century)], ed. Włodzimierz Jastrzębski, Bydgoszcz–Tuchola 2003 (*Roman Bąk*) 327
- Zapomniane skarby. Stroje ludowe Polski i Ukrainy w rysunkach J. Głogowskiego i K.W. Kielisińskiego (informator wystawy)* [Forgotten treasures. Polish and Ukrainian folk costumes in J. Głogowski's and K.W. Kielisiński's drawing (a guide to the exhibition)], Lwów–Toruń 2002 (*Roman Bąk*) 330
- Ewa Chmielewska, *Święci na polskich rozstajach — południowa Wielkopolska. Część I. Słup sakralny Pawła Brylińskiego w Chotowie* [Saints on the polish cross-roads — South Great-Poland], Łatowice 2002 (*Roman Bąk*) 335
- Człowieczy los. Dumki i wiersze Jana Raka* [Human fate. The dumkas and poems of Jan Rak], Husów 2003 (*Tomasz Michalewski*) 338
- Helena Krasowska, *Bukowina. Mała ojczyzna – Pietrowce Dolne* [Bukowina. A small homeland – Pietrowce Dolne], Pruszków 2002 (*Magdalena Pokrzyńska*) 341
- Gieroj ili zbojnik? Obraz rozbojnika w folklorie Karpackiego regiona / Heroes or Bandits: Outlaw Traditions in the Carpathian Region*, ed. V. Gasparikova and B.N. Putilov, Budapest 2002 (*Katarzyna Marcol*) 343
- Olga Goldberg-Mulkiewicz, *Stara i nowa ojczyzna. Ślady kultury Żydów polskich* [The old and new homelands. Traces of the culture of Polish Jews], Łódź 2003 (*Ewa Banasiewicz-Ossowska*) 345
- Magdalena Śniadecka-Kotarska, *Być kobietą w Ekwadorze* [Being a woman in Ecuador], Warszawa 2003 (*Zbigniew Jasiewicz*) 348

Jocelyne Bonnet, en collaboration avec Jose da Silva Lima, Bronisława Jaworska, Marcin Piotrowski, <i>Dimanche en Europe</i> , Strasbourg 2003; Claude Madeleine Oudot, Michele Simonsen, <i>Noël en Europe</i> , Strasbourg 2003 (<i>Inga Kuźma</i>)	350
Aagot Noss, <i>Frå tradisjonell klesskikk til bunad i Vest-Telemark</i> , Oslo 2003 (<i>Barbara Bazielich</i>)	352
„Okolice — Kwartalnik Etnologiczny” [„Okolice” – An Ethnological Quarterly], Toruń 2003–2004 (<i>Violetta Wróblewska</i>)	353
„(op.cit.) maszyna interpretacyjna. Pismo kulturalno–społeczne” [„(op.cit) interpretation machine. Cultural and social periodical], Warszawa 2002–2004 (<i>Magdalena Radkowska, Agnieszka Kościńska</i>)	355
<i>Collectanea Eurassiatica Cracoviensia. Zrozumieć Eurazję. Od starożytności do czasów współczesnych</i> [Collectanea Eurassiatica Cracoviensia. Understanding Eurasia. From ancient to modern times], ed. Jadwiga Pstrusińska, Piotr Stalmaszczyk, Kraków 2003 (<i>Leszek Dziegiel</i>)	361

V. CHRONICLE

80th General Meeting of Delegates to the Polish Ethnological Society, Łódź, 23 September 2004 (<i>Anna Spiss</i>)	363
„Cultures vs. globalization. The problem of cultural standardization in Polish humanities”. Conference accompanying the jubilee 80 th General Meeting of the Polish Ethnological Society, Łódź, 24–25 September 2004 (<i>Anna Nadolska–Styczyńska</i>)	366
Meeting of the Ethnological Sciences Committee, Polish Academy of Sciences, Olśzanica, 14–15 May 2004 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	369
Conference „Tolerance and its limits in intercultural relations”, Poznań, 27–28 November 2003 (<i>Izabela Idzik</i>)	371
„Entre autres / Among others” — 8th SIEF Conference and 3rd ADAM Conference, Marseille, 26–30 April 2004 (<i>Inga Kuźma</i>)	374
Conference „Universal values and national differences in traditional European cultures in view of integration processes”, Lublin–Kazimierz Dolny, 23–27 June 2004 (<i>Bożena Kubit</i>)	376
Special Warsaw Convention Association For The Study of Nationalities, Warsaw University, 18–21 July 2004 (<i>Zbigniew Jasiewicz</i>)	379
Conference „The sphere of sacrum and profanum in the culture of modern cities of Central Europe”, Warszawa–Pułtusk, 16–18 September 2004 (<i>Jolanta Wiśniewska</i>)	381
Unveiling of a commemorative plaque to Bronisław Piłsudski, Kraków, 3 November 2003 (<i>Antoni Kuczyński</i>)	383
Scholarly archives of Antonina Pisarczyk (<i>Hanna Kossak–Nowocień</i>)	386
„Szkoło! Szkoło! Gdy cię wspominam...” [School! School! When I remember you...]. Exhibition at the Ethnographic Museum, Kraków, October 2000 – June 2001 (<i>Małgorzata Oleszkiewicz, Grażyna Pyła</i>)	399
Clothes and costumes. Museum exhibition, Kraków, September–October 2003 (<i>Ewa Fryś–Pietraszkowa</i>)	402
„Zofia i Roman Reinfussowie. Życie, praca i dzieło” [Zofia and Roman Reinfuss. Life, work, achievements]. An exhibition at the Seweryn Udziela Ethnographic Museum, Kraków, October 2003 – January 2004 (<i>Anna Spiss</i>)	403

- „Zabawki z jarmarku. Kielecki ośrodek zabawkarstwa ludowego” [Toys from the fair. The Kielce centre of folk toys]. An exhibition at the Ethnographic Museum, Kraków, May–June 2004 (*Małgorzata Oleszkiewicz, Grażyna Pyla*) 407

VI. IN MEMORIAM

Janina Dydowicz 1930–2003 (<i>Aleksandra Wojciechowska</i>)	411
Andrzej Łaszczyński 1919–2003 (<i>Ewa Fryś–Pietraszkowa</i>)	413
Jacek Olędzki 1933 – 2004 (<i>Anna Zadrożyńska</i>)	414
Jean Rouch 1917–2004 (<i>Ryszard Vorbrich</i>)	416
Zdzisław Szewczyk 1918–2004 (<i>Maria Zachorowska</i>)	417
Leon Ter–Oganiań 1910–2002 (<i>Grzegorz Pełczyński</i>)	419

Za uprzejmą zgodą dr. Aleksandra Błachowskiego prezentujemy w niniejszym tomie ilustracje J. Głogowskiego i K. W. Kielisińskiego z katalogu wystawy im poświęconej (zob. recenzja, s. 330).